

MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALARNI O'QITISHDA LOHIYA TEXNIKASINI QO'LLASH

11-DMTT tarbiyachisi Murodova Yulduz

Annotatsiya. Ushbu maqolada maktabgacha yoshdagi bolalarga o'qitishning zamonaviy texnologiyalaridan biri bo'lgan loyiha texnologiyasini qo'llash usullari va uning samarasi tahlil qilingan.

Kalit so'zlar: loyiha texnologiyasi, "o'yin" loyihalari texnologiyasi, "ekskursiya texnologiyasi, "konstruktiv" texnologiya

Абстракт. В данной статье анализируются методы использования проектной технологии, которая является одной из современных технологий обучения детей дошкольного возраста, и ее эффективность.

Ключевые слова: проектная технология, «игровая» проектная технология, «экскурсионная» технология, «конструктивная» технология.

Abstract. This article analyzes the methods of using project technology, which is one of the modern technologies of teaching preschool children, and its effectiveness.

Key words: project technology, "game" project technology, "excursion" technology, "constructive" technology

Bugungi texnologik zamonda o'qitishning yangidan yangi usul hamda texnologiyalari ishlab chiqilib amaliyotga tatbiq qilinmoqda. Ushbu maqolada ham aynan shunaqa zamonaviy o'qitish metodlaridan biri bo'lgan loyiha texnologiyasi tahlil qilinadi. Maktabgacha yoshdagi bolalarni tarbiyalash va o'qitishda loyiha texnologiyasidan faol foydalanayotgan o'qituvchilar bir ovozdan bolalar bog'chasida unga muvofiq tashkil etilgan hayotiy faoliyat o'quvchilarni yaxshiroq bilish va bolaning ichki dunyosiga kirib borish imkonini berishini ta'kidlashadi.

Loyiha texnologiyasini bir qancha ko'rinishlarda olib borsa bo'ladi:

- "o'yin" - bolalar faoliyati, guruh faoliyatida ishtirok etish (o'yinlar, xalq raqslari, drammatizatsiya, turli xil o'yin-kulgilar);
- atrofdagi tabiat va ijtimoiy hayot bilan bog'liq muammolarni o'rganishga qaratilgan "ekskursiya";
- "hikoya", rivojlanishi davomida bolalar o'z taassurotlari va his-tuyg'ularini og'zaki, yozma, rasm, musiqiy shakllarda yetkazishni o'rganadilar;
- "konstruktiv", ma'lum bir foydali mahsulotni yaratishga qaratilgan

Maktabgacha ta'lim muassasasining ta'lim jarayonida loyiha faoliyati hamkorlik xarakterida bo'lib, unda maktabgacha ta'lim muassasasining bolalari va o'qituvchilari, ota-onalar va boshqa oila a'zolari ham ishtirok etadilar. Ota-onalar loyiha ustida ishlash jarayonida bolaga va o'qituvchiga nafaqat ma'lumot, haqiqiy yordam va qo'llab-

quvvatlash manbalari bo'lishlari, balki ta'lim jarayonining bevosita ishtirokchisi bo'lishlari, o'zlarining pedagogik tajribasini boyitishlari, egalik va qoniqish hissini his qilishlari mumkin. ularning muvaffaqiyatlari va bolaning muvaffaqiyatlari.

Maktabgacha ta'lim muassasasida loyiha usulining asosiy maqsadi - bolalarning tadqiqot faoliyatining rivojlanish vazifalari bilan belgilanadigan erkin ijodiy shaxsni rivojlantirish. Tadqiqot faoliyatining vazifalari har bir yoshga xosdir.

Loyiha texnologiyasini qo'llashning bir qancha etaplari bo'lib ular quyidagilar:

1. Mavzuni tanlash - loyiha ustida ishlashda o'qituvchining birinchi qadamidir.

2. Ikkinchi bosqich - haftalik uchun tanlangan muammo bo'yicha tematik rejalashtirish, bu bolalar faoliyatining barcha turlarini hisobga oladi: o'yin, o'quv va amaliy, badiiy va nutq, mehnat, muloqot va boshqalar. Loyiha mavzusiga oid darslar, o'yinlar, sayrlar, kuzatishlar va boshqa tadbirlar mazmunini ishlab chiqish bosqichida tarbiyachilar guruhlarida va umuman maktabgacha ta'lim muassasasida atrof-muhitni tashkil etishga alohida e'tibor berishadi. Atrof-muhit evristik, qidiruv faoliyati uchun fon bo'lishi va maktabgacha yoshdagi bolaning qiziqishini rivojlantirishi kerak. Loyiha ustida ishlash uchun asosiy shartlari (rejalashtirish, atrof-muhit) tayyorlangach, o'qituvchi va bolalarning birgalikdagi ishi boshlanadi

Loyihani ishlab chiqishning I bosqichi - maqsadni belgilash: o'qituvchi muammoni muhokama qilish uchun bolalarga olib keladi. Birgalikda muhokama qilish natijasida o'qituvchi bolalarni qidiruv faoliyati jarayonida tasdiqlashni taklif qiladigan gipoteza ilgari suriladi. Loyiha bo'yicha ishning II bosqichi - maqsadga erishish uchun qo'shma harakatlar rejasini ishlab chiqish (va gipoteza loyihaning maqsadi). Birinchidan, bolalar ma'lum bir mavzu yoki hodisa haqida nimani bilishlarini bilishlari uchun umumiy muhokama o'tkaziladi. O'qituvchi javoblarni guruh ko'rishi uchun katta vatman qog'oziga yozib qo'yadi. Javoblarni yozib olish uchun bolalarga tanish va tushunarli bo'lgan an'anaviy sxematik belgilardan foydalanish yaxshiroqdir. Keyin o'qituvchi ikkinchi savolni so'raydi: "Biz nimani bilmoqchimiz?" Javoblar ahmoqona yoki mantiqsiz ko'rinishidan qat'i nazar, yana yozib olinadi. Bu erda o'qituvchi sabr-toqat, har bir bolaning nuqtai nazarini hurmat qilish va bolalarning bema'ni gaplariga nisbatan xushmuomalalik ko'rsatishi muhimdir. Barcha bolalar gapirib bo'lgach, o'qituvchi so'raydi: "Savollarga qanday javob topishimiz mumkin?" Bu savolga javob berishda bolalar o'zlarining shaxsiy tajribasiga tayanadilar. Talabalarning yosh xususiyatlarini ham hisobga olish kerak. Boshlang'ich maktabgacha yoshdagi bolalar uchun o'qituvchi maslahatlar va etakchi savollardan foydalanishi mumkin; kattaroq maktabgacha yoshdagi bolalar uchun ko'proq mustaqillikni ta'minlash kerak. Bu savolning yechimi turli tadbirlar bo'lishi mumkin: kitoblar, ensiklopediyalarni o'qish, ota-onalar, mutaxassislar bilan bog'lanish, eksperimentlar o'tkazish, tematik ekskursiyalar. Qabul qilingan takliflar o'qituvchining allaqachon tayyorlangan tematik rejasiga qo'shimchalar va o'zgartirishlardir. O'qituvchi rejalashtirishda

moslashuvchanlikni namoyon qilishi, o'z rejasini bolalarning qiziqishlari va fikrlariga, shu jumladan o'quv dasturidagi bolalar faoliyatiga bo'ysunishga muvaffaq bo'lishi, ba'zi rejalashtirilgan ish shakllarini qurbon qilishi muhimdir. Bu mahorat tarbiyachining yuqori kasbiy mahorati, uning mavjud stereotiplardan chetga chiqishga tayyorligi, birinchi navbatda maktabgacha yoshdagi bolalikni hayot davri sifatida va shundan keyingina kelajakka tayyorgarlik bosqichi sifatida o'z ichiga olgan ichki qadriyatning ko'rsatkichidir.

Loyiha bo'yicha ishning uchinchi bosqichi uning amaliy qismidir. Bolalar kashf qiladi, tajriba qiladi, izlaydi, yaratadi. Bolalarning fikrlashini faollashtirish uchun o'qituvchi muammoli vaziyatlar va jumboqlarni hal qilishni taklif qiladi, shu bilan qiziquvchan ongni rivojlantiradi. O'qituvchi bolaning o'zi nimanidir o'rganishi, taxmin qilishi, sinab ko'rishi, nimanidir ixtiro qilishi kerak bo'lgan vaziyatni yarata olishi kerak. Bolaning atrofidagi muhit, xuddi tugallanmagan, tugallanmagan bo'lishi kerak. Bu holatda kognitiv va amaliy faoliyat markazlari alohida rol o'ynaydi.

Loyiha bo'yicha ishning yakuniy, IV bosqichi - loyiha taqdimoti. Taqdimot bolalarning yoshiga va loyiha mavzusiga qarab turli shakllarda o'tkazilishi mumkin: yakuniy o'yinlar-faoliyatlar, viktorina o'yinlari, tematik o'yin-kulgilar, albomlar dizayni, foto ko'rgazmalar, mini-muzeylar, ijodiy gazetalar. Loyihalar turi, ijodiy, tadqiqot, axborot, ochiq, o'yin, amaliyotga yo'naltirilgan va boshqalardan qat'i nazar, amalga oshirishning har bir bosqichida kattalardan doimiy e'tibor, yordam va hamrohlikni talab qiladi.

Xulosa qilib aytadigan bo'lsak, loyiha texnologiyasi rivojlanib borayotgan jajji onglarning "katta sakrash" orqali yana bir pog'onaga yuksalib olishlari, o'zlarining yashirin qobiliyatlarini kashf etishlari, kreativliklarini oshirishlari hamda o'z otanalari bilan bo'lgan do'stona munosabatni mustahkamlashlariga bevosita ko'makchi bo'la oladi deya olamiz. Bu texnologiyani yaqin kelajakda maktabgacha ta'lim muassasalarida qo'llanilishi hamda yuzaga chiqqan natijalar omma e'tiboriga havola etilishiga umidvormiz.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Belkina V.N. Maktabgacha ta'lim muassasasida loyiha faoliyatining xususiyatlari / V.N. Belkina, T.N. Zaxarova // Yaroslavl pedagogika byulleteni. - Yaroslavl, 2011 yil.
2. Gileva, A.V. "Keksa maktabgacha yoshdagi bolalarning maktabga tayyorgarligining tarkibiy qismi sifatida o'quv faoliyati sub'ektining pozitsiyasini shakllantirish" // "Fan / Pedagogika - ilmiy ishlar kutubxonasi", 2001 yil.
3. Kiseleva, T. A., Danilin T.S., Lagoda M.B., Zuikova L.S. "Maktabgacha ta'lim muassasalari faoliyatida loyiha usuli: maktabgacha ta'lim muassasalarining menejerlari va amaliy xodimlari uchun qo'llanma" // M.: ARKTI, 2003.
4. Loyiha asosida o'qitish texnologiyasi: bosqichlar, harakatlar tizimi // Irkutsk pedagogika kolleji № 2, 2007.